

INSTYTUT
GOSPODARKI ROLNEJ

**“Analiza skutków wprowadzenia wskazań
i wytycznych zawartych w raporcie dotyczącym
dialogu strategicznego o przyszłości rolnictwa
w Europie ze szczególnym uwzględnieniem
wpływu na rolnictwo w Polsce, Holandii
i w Niemczech “**

Radom, grudzień 2024

Streszczenie.....	3
Summary.....	3
Wstęp.....	4
Dialog Strategiczny w rolnictwie- rekomendacje.....	6
Wytyczne Dialogu Strategicznego w Rolnictwie.....	11
Newralgiczne punkty raportu - transformacja rynku rolno-spożywczego.....	14
Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: prośrodowiskowe warunkowanie płatności.....	18
Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: finansowanie transformacji sektora rolno-spożywczego.....	20
Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: emisja gazów cieplarnianych.....	23
Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: system wdrażania wytycznych.....	25
Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: podział kompetencji.....	26
Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: ingerencja w światopogląd.....	27
Analiza skutków wprowadzenia newralgicznych punktów dialogu strategicznego:.....	28
Sprzeczność między rekomendacjami raportu a oczekiwaniami rolników w kontekście umowy z Mercosur.....	31

Streszczenie

Raport analizuje wpływ wdrożenia wytycznych i wskazań zawartych w Dialogu Strategicznym dotyczącym przyszłości rolnictwa w Europie, szczególnie w kontekście Polski, Holandii i Niemiec. Dokument, opracowany jako kierunkowskaz dla reform w sektorze rolnym, został przyjęty w trudnym momencie dla europejskich rolników, którzy zmagają się z licznymi wyzwaniami, takimi jak rosnące koszty produkcji, presja regulacyjna i zmieniające się preferencje konsumentów. Choć celem raportu jest transformacja sektora w duchu zrównoważonego rozwoju, jego propozycje budzą kontrowersje. Wskazuje się, że wdrożenie zaproponowanych rozwiązań nie tylko nie poprawi sytuacji rolników, ale w wielu przypadkach ją skomplikuje, zwiększając koszty działalności oraz obciążenia regulacyjne. Raport nie uwzględnia wystarczająco różnorodności warunków gospodarczych w poszczególnych krajach oraz wyzwań wynikających z umowy Mercosur, co dodatkowo pogłębia obawy rolników o przyszłość europejskiego sektora rolnego.

Summary

The report examines the impact of implementing the guidelines and recommendations presented in the Strategic Dialogue on the future of agriculture in Europe, with a particular focus on Poland, the Netherlands, and Germany. Developed as a roadmap for reforms in the agricultural sector, the document comes at a challenging time for European farmers, who face increasing production costs, regulatory pressures, and shifting consumer preferences. While the report aims to foster a sustainable transformation of the sector, its proposals have sparked controversy. It is argued that the proposed solutions not only fail to improve farmers' circumstances but, in many cases, further complicate their situation by increasing operational costs and regulatory burdens. The report insufficiently considers the diverse economic conditions across member states and the challenges posed by the Mercosur agreement, exacerbating farmers' concerns about the future of European agriculture.

Wstęp

Niniejszy raport poświęcony jest analizie konsekwencji wdrożenia wytycznych i wskazań zawartych w Strategicznym Raporcie na temat Rolnictwa, który miał stanowić drogowskaz dla przyszłych działań w sektorze rolnictwa na nadchodzące dni nowej kadencji Parlamentu Europejskiego. Dokument ten jest wynikiem Dialogu Strategicznego, który nie został stworzony przez Komisję Europejską, lecz dla niej – przez grupę ekspertów reprezentujących różne organizacje rolnicze, społeczne i ekologiczne. Jest to kluczowy element, który wymaga szczególnej uwagi i budzi istotne kontrowersje wśród interesariuszy sektora rolnego. Prace nad raportem odbywały się bez udziału komisarza ds. rolnictwa UE, Janusza Wojciechowskiego, oraz bez udziału Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (DG Agri), która powinna odgrywać kluczową rolę w debacie na temat przyszłości europejskiego rolnictwa.

Strategiczny Raport na temat Rolnictwa ma pełnić funkcję drogowskazu, wskazując kluczowe kierunki rozwoju i adaptacji sektora do nowych wyzwań, takich jak zrównoważona produkcja, wymogi środowiskowe oraz konkurencyjność na rynkach międzynarodowych. Z perspektywy rolników analiza tego dokumentu jest niezwykle istotna, ponieważ porusza on kwestie, które bezpośrednio wpływają na funkcjonowanie gospodarstw rolnych, ich ekonomiczną stabilność oraz możliwości dostosowania do nowych realiów politycznych i gospodarczych.

Niniejszy raport skupia się na najbardziej znaczących aspektach Strategicznego Raportu na temat Rolnictwa z punktu widzenia rolników, uwzględniając zarówno potencjalne skutki jego wdrożenia, jak i kontrowersje związane z procesem jego opracowywania. Kluczowym celem opracowania jest ukazanie konsekwencji ekonomicznych, społecznych i środowiskowych wynikających z wdrożenia przedstawionych założeń oraz zidentyfikowanie obszarów wymagających szczególnej uwagi w kontekście nowej kadencji Parlamentu Europejskiego.

Z uwagi na brak pełnej transparentności w procesie tworzenia tego dokumentu oraz pominięcie kluczowych interesariuszy sektora rolnego, konieczna jest jego szczegółowa analiza i krytyczna ocena. W świetle wyzwań, jakie stoją przed europejskim rolnictwem, tempo wdrażania proponowanych zmian oraz ich potencjalny wpływ na przyszłość gospodarstw rolnych

wymagają natychmiastowej reakcji i szerokiej debaty z udziałem wszystkich kluczowych graczy sektora.

Początek 2024 roku był naznaczony falą masowych protestów rolników, które przetoczyły się przez wiele krajów Europy, w tym Polskę, Niemcy, Holandię oraz inne państwa członkowskie Unii Europejskiej. Głównym źródłem niezadowolenia było wdrażanie założeń Europejskiego Zielonego Ładu w rolnictwie, zwłaszcza polityk związanych z wdrażaniem strategii „Od pola do stołu” oraz „bioróżnorodności”.

Rolnicy wyrażali zdecydowany sprzeciw wobec przepisów narzucających konieczność redukcji stosowania środków ochrony roślin, obligatoryjnego ugorowania gruntów rolnych oraz szczególnie kontrowersyjnych zapisów dotyczących odtwarzania przyrody. Wśród tych przepisów największe emocje budził obowiązek przywracania uwodnienia osuszonych torfowisk, które obecnie są intensywnie wykorzystywane w produkcji rolnej. Rolnicy argumentowali, że te regulacje znacząco ograniczą powierzchnię gruntów rolnych i nieuchronnie doprowadzą do wzrostu kosztów produkcji rolnej, tym samym osłabiając konkurencyjność europejskiego sektora rolnego. Dodatkowym czynnikiem wzmagającym napięcia była kwestia nadmiernego napływu produktów rolno-spożywczych z Ukrainy na wspólny rynek europejski. Rolnicy z Polski, Niemiec i Holandii stanowczo podkreślali, że produkty spoza UE są wytwarzane w systemach, które nie spełniają restrykcyjnych norm środowiskowych, jakościowych i produkcyjnych obowiązujących rolników europejskich. W opinii protestujących prowadzi to do nieuczciwej konkurencji oraz pogłębia kryzys dochodowości gospodarstw rolnych, szczególnie tych średnich i małych.

W Polsce głos rolników koncentrował się na konieczności rewizji założeń Zielonego Ładu, który ich zdaniem pomija realia ekonomiczne oraz specyfikę krajowego rolnictwa, bazującego w dużej mierze na rodzinnych gospodarstwach. W Niemczech i Holandii szczególną uwagę zwracano na wpływ nowych regulacji na wysokospecjalistyczną produkcję rolną, która już teraz funkcjonuje pod dużym obciążeniem wynikającym z polityk środowiskowych. Rolnicy domagali się podjęcia działań mających na celu zwiększenie konkurencyjności europejskiego sektora rolnego, zapewnienie stabilności dochodów oraz wprowadzenie mechanizmów wspierających modernizację gospodarstw przy jednoczesnym poszanowaniu ich ekonomicznej opłacalności. Przestrzegano, że bez uwzględnienia głosu środowisk rolniczych, dalsze wdrażanie Zielonego

Ładu doprowadzi do marginalizacji europejskiego rolnictwa, wzrostu uzależnienia od importu spoza Unii oraz eskalacji konfliktów społecznych. Protesty z 2024 roku jednoznacznie pokazały potrzebę dialogu i rewizji polityk, które w ocenie rolników nie uwzględniają złożoności współczesnego sektora rolnego i jego roli w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego Europy.

Obawy rolników wydawały się być uzasadnione i znajdowały potwierdzenie w raportach przygotowanych przed rozpoczęciem przepisów związanych z wdrożeniem Zielonego Ładu w rolnictwie.

Niezależne ośrodki badawcze, takie jak USDA, HFFA Research, Wspólne Centrum Badawcze (JRC), Uniwersytet Kiloński oraz Uniwersytet i Ośrodek Badawczy Wageningen, przeprowadziły stosowne analizy i zwracają uwagę na ryzyka wynikające z reform.

Według ekspertów, wdrożenie przepisów związanych z realizacją strategii może prowadzić do istotnego zmniejszenia produkcji rolnej w Unii Europejskiej. Szacunki wskazują, że całkowita produkcja rolna może spaść o 10-20%, a w przypadku niektórych upraw – nawet o 30%. Szczególne trudności przewiduje się w sektorze hodowlanym.

Naukowcy sugerują, że produkcja wołowiny może zmniejszyć się o około 20%, a produkcja wieprzowiny o 17%. Jest to związane zarówno z planowanymi ograniczeniami w stosowaniu określonych leków weterynaryjnych, jak i ze zmniejszeniem areалу upraw przeznaczonych na produkcję paszową.

Dialog Strategiczny w rolnictwie- rekomendacje

Raport dotyczący dialogu strategicznego o przyszłości rolnictwa w Europie podkreśla konieczność podjęcia skoordynowanych i zdecydowanych działań w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju sektora rolno-spożywczego. Wskazane rekomendacje obejmują kluczowe aspekty ekonomiczne, społeczne i środowiskowe, które w opinii jego autorów, mają za

zadanie wzmocnić pozycję rolników, podnieść konkurencyjność sektora oraz wspierać dążenia do zbudowania bardziej zrównoważonej przyszłości dla europejskiego rolnictwa.

Raport zawiera 14 głównych rekomendacji.

1. Wzmocnienie pozycji rolników w łańcuchu wartości żywności:

Popieranie współpracy rolników, obniżanie kosztów, zwiększanie efektywności oraz poprawa dochodów i cen rynkowych. Konieczne są działania na poziomie europejskim i krajowym w celu zwiększenia konkurencyjności, przejrzystości łańcucha żywnościowego oraz eliminacji nieuczciwych praktyk handlowych.

2. Nowe podejście do zrównoważonego rozwoju:

Stworzenie ogólnounijnego systemu benchmarkingu zrównoważoności rolnictwa i systemów żywnościowych, opartego na wspólnych celach, kryteriach i narzędziach monitorujących, umożliwiających ocenę postępów gospodarstw i sektorów.

3. Przygotowanie Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) do nowych wyzwań:

Reforma WPR w celu zapewnienia wsparcia ekonomicznego dla najbardziej potrzebujących rolników, promowania pozytywnych efektów środowiskowych i społecznych oraz stymulowania rozwoju obszarów wiejskich.

4. Finansowanie transformacji sektora rolno-spożywczego:

Stworzenie Tymczasowego Funduszu Sprawiedliwej Transformacji oraz zaangażowanie kapitału publicznego i prywatnego w finansowanie przejścia na zrównoważone praktyki.

5. Promowanie zrównoważonego rozwoju i konkurencyjności w polityce handlowej:

Zapewnienie spójności między polityką handlową a zrównoważonym rozwojem oraz przegląd strategii negocjacyjnych w celu lepszego uwzględnienia rolnictwa.

6. Ułatwienie wyboru zdrowej i zrównoważonej żywności:

Wdrażanie polityk stymulujących zwiększenie popularności zrównoważonych diet, zrównoważenie spożycia białek roślinnych i zwierzęcych oraz przegląd unijnych przepisów dotyczących etykietowania żywności i reklamy skierowanej do dzieci.

7. Wspieranie zrównoważonych praktyk rolniczych:

Promowanie agro-bioróżnorodności, redukcji nawozów mineralnych i pestycydów, wspieranie zarządzania składnikami odżywczymi oraz rolnictwa ekologicznego i agroekologicznego.

8. Redukcja emisji gazów cieplarnianych (GHG) w rolnictwie:

Opracowanie systemu rachunkowości emisji oraz wdrażanie środków zmierzających do redukcji emisji z rolnictwa, uwzględniając strategie regionalne wspierane przez Fundusz Sprawiedliwej Transformacji.

9. Tworzenie ścieżek dla zrównoważonej hodowli zwierząt:

Przygotowanie strategii opartej na dowodach naukowych i konsultacjach, uwzględniającej wsparcie finansowe, rozwiązania technologiczne i przegląd przepisów o dobrostanie zwierząt.

10. Ochrona gruntów rolnych i wprowadzenie zrównoważonych innowacji w hodowli roślin:

Ustanowienie prawnie wiążącego celu „brak netto utraty gruntów do 2050 roku” oraz wspieranie innowacji w hodowli roślin w celu adaptacji do zmian klimatycznych.

11. Wzmocnienie zarządzania ryzykiem i kryzysami:

Udoskonalenie narzędzi zarządzania ryzykiem, wsparcie ubezpieczeń rolniczych oraz reforma rezerwy rolnej w celu lepszego reagowania na katastrofy.

12. Budowanie atrakcyjności i różnorodności sektora rolno-spożywczego:

Wspieranie młodych rolników poprzez mobilność gruntów, wsparcie finansowe i edukację, poprawa warunków pracy oraz eliminacja nierówności płciowych.

13. Lepszy dostęp do wiedzy i innowacji:

Wspieranie publiczno-prywatnych partnerstw, usprawnienie procedur regulacyjnych oraz promowanie doradztwa i inwestycji w badania i innowacje.

14. Zmiany w zarządzaniu i nowa kultura współpracy:

Utworzenie Europejskiej Rady ds. Rolnictwa i Żywności (EBAF) jako platformy współpracy, zapewniającej spójność polityk oraz inkluzyjne i efektywne podejmowanie

decyzji.

Pierwszym fundamentem strategii jest wzmocnienie pozycji rolników w łańcuchu wartości żywności. Poprzez wspieranie współpracy i poprawę efektywności rolników, możliwe jest ograniczenie kosztów, uzyskanie lepszych cen oraz godziwego dochodu z rynku. Na poziomie europejskim i krajowym konieczne są kroki zmierzające do podniesienia konkurencyjności sektora, zwiększenia przejrzystości w łańcuchu dostaw, zwalczania nieuczciwych praktyk handlowych oraz tworzenia warunków do bardziej zintegrowanej współpracy na rzecz zrównoważonej.

Drugą rekomendacją jest opracowanie nowego podejścia do realizacji celów zrównoważoności. Członkowie dialogu postulują wprowadzenie unijnego systemu benchmarkingowego dla rolnictwa, który pozwoli na zharmonizowaną ocenę zrównoważoności gospodarstw rolnych. System ten, oparty na wspólnych kryteriach i wskaźnikach, umożliwi monitorowanie postępów oraz ułatwi porównania między sektorami i gospodarstwami. Jego celem będzie podnoszenie standardów i wspieranie gospodarstw w podejmowaniu kroków na rzecz zrównoważoności.

Według autorów raportu strategicznego kolejnym kluczowym elementem jest reforma Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), tak aby stała się ona bardziej adekwatna do obecnych i przyszłych wyzwań. Przyszła WPR powinna koncentrować się na zapewnieniu wsparcia dochodowego ukierunkowanego na aktywnych rolników, szczególnie małe i mieszane gospodarstwa, młodych rolników oraz obszary o trudnościach naturalnych. Polityka ta musi promować pozytywne efekty społeczne, środowiskowe i w zakresie dobrostanu zwierząt, a także wspierać rozwój obszarów wiejskich poprzez odpowiednio zbilansowany budżet. Wymaga to zwiększenia finansowania działań na rzecz ochrony klimatu i środowiska, aby spełnić unijne cele w zakresie neutralności klimatycznej i odbudowy bioróżnorodności.

W opinii Dialogu strategicznego, dla zapewnienia finansowania transformacji sektora, postulowane jest utworzenie tymczasowego Funduszu Sprawiedliwej Transformacji poza budżetem WPR. Ma on wspierać zarówno małe, jak i duże gospodarstwa w procesie przejścia na bardziej zrównoważone praktyki. Ponadto, konieczne jest lepsze zaangażowanie sektora

prywatnego i publicznego w mobilizację kapitału na potrzeby inwestycji w zrównoważone systemy produkcji. Europejski Bank Inwestycyjny (EIB) ma odegrać kluczową rolę w tym procesie, oferując specjalne pakiety pożyczkowe dla sektora rolno-spożywczego.

Raport podkreśla również potrzebę promowania zrównoważoności i konkurencyjności w polityce handlowej UE. Komisja Europejska musi zapewnić większą spójność pomiędzy strategiami handlowymi a celami zrównoważonościowymi, uwzględniając strategiczną rolę sektora rolnictwa i żywności w negocjacjach handlowych.

Kolejną rekomendacją jest stworzenie sprzyjających warunków dla konsumentów do wyboru zdrowszych i bardziej zrównoważonych produktów. Promowanie diety bogatej w roślinne białka oraz ograniczenie spożycia zasobochłonnych produktów odzwierzęcych jest istotnym krokiem. Komisja Europejska powinna dokonać przeglądu przepisów dotyczących etykietowania żywności oraz opracować ramy wspierające marketing skierowany do dzieci.

Istotnym elementem strategii jest również wsparcie dla zrównoważonych praktyk rolniczych. Zaleca się ograniczenie zużycia nawozów mineralnych i pestycydów, poprawę zarządzania składnikami odżywczymi oraz wspieranie rolnictwa ekologicznego i agroekologicznego. W tym celu postulowane jest utworzenie funduszu na rzecz odbudowy przyrody, który wspierałby rolników w ochronie siedlisk.

Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie wymaga wdrożenia spójnych polityk łączących zachęty i regulacje. Kluczowe jest opracowanie systemu monitorowania emisji oraz inwestowanie w technologie ograniczające emisje. Wdrażanie regionalnych strategii wsparcia, finansowanych przez Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, będzie miało szczególne znaczenie w najbardziej problematycznych obszarach.

Raport postuluje także opracowanie strategii na rzecz zrównoważonego chowu zwierząt, uwzględniającej wsparcie finansowe, edukację oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań technologicznych. Niezbędna jest również reforma przepisów dotyczących dobrostanu zwierząt oraz wprowadzenie unijnego systemu etykietowania w tym zakresie.

Zachowanie i zarządzanie gruntami rolnymi stanowi kluczowe wyzwanie. Komisja Europejska

powinna ustanowić prawnie wiążący cel zerowego netto przyrostu zajmowania gruntów do 2050 roku oraz stworzyć Europejskie Obserwatorium Ziemi Rolniczej.

Wytyczne Dialogu Strategicznego w Rolnictwie

Wytyczne te stanowią fundament dla dialogu strategicznego, którego celem jest zbudowanie spójnej, zrównoważonej i przyszłościowej struktury wspierającej rolnictwo, środowisko oraz społeczności wiejskie. Autorzy raportu podkreślają, że skuteczna transformacja wymaga współpracy wszystkich interesariuszy oraz rzetelnego podejścia opartego na dowodach naukowych i systemowym spojrzeniu na cały łańcuch wartości. Dziesięć wytycznych stanowi szczegółowy plan działania, uwzględniający kluczowe aspekty takie jak zintegrowana polityka, współpraca, rola młodego pokolenia, innowacje, a także konieczność dbania o zdrowie publiczne i atrakcyjność obszarów wiejskich. Każda z wytycznych jest przemyślanym elementem ukierunkowanym na długofalowe cele, które mają przyczynić się do rozwiązania aktualnych kryzysów oraz wzmocnienia przyszłości rolnictwa europejskiego.

1. Czas na zmiany jest teraz

Pierwsza wytyczna stanowi jednoznaczne wezwanie do podjęcia natychmiastowych działań na rzecz transformacji europejskiego systemu rolno-żywnościowego. Wskazuje, że rolnicy są pierwszymi, którzy doświadczają skutków kryzysu klimatycznego i środowiskowego, ale jednocześnie rolnictwo jest istotnym czynnikiem przyczyniającym się do tych problemów. Wytyczna podkreśla, że istnieje ogromna presja, aby szybko reagować na wyzwania ekonomiczne, środowiskowe i społeczne. "Działalność jak dotąd" nie jest już opcją; konieczne są śmiałe i zdecydowane działania na wszystkich poziomach.

W podsumowaniu, wytyczna apeluje o wspólną odpowiedzialność i określenie ram czasowych na działania zgodne z dowodami naukowymi, aby uniknąć rosnących kosztów zaniechań. Transformacja powinna objąć cały łańcuch produkcji żywności i leśnictwa, gwarantując planowanie oraz przewidywalność zmian.

2. Współpraca i dialog w całym łańcuchu wartości żywności są kluczowe

Wytyczna druga podkreśla, że transformacja systemu rolno-żywnościowego jest odpowiedzialnością całego społeczeństwa. Wymaga uczciwego podziału kosztów przejścia oraz przyjęcia całościowego podejścia systemowego. Szczególny nacisk położono na konieczność zaangażowania i partnerstwa między wszystkimi interesariuszami oraz politycznymi poziomami zarządzania w ramach spójnej struktury. Kultura dialogu, zaufania i równości powinna przełamywać polaryzację i nierówności siły. Ponadto, rolnictwo europejskie jest częścią globalnych systemów żywnościowych, co wymaga współpracy na poziomie międzynarodowym. Podsumowując, sukces transformacji zależy od synergii i działania wszystkich graczy we wspólnym interesie.

3. Spójne polityki muszą tworzyć sprzyjające środowisko dla zmian

Trzecia wytyczna zwraca uwagę na niespójność obecnych polityk rolnych, żywnościowych i środowiskowych. Wymaga spójnego podejścia do polityk publicznych, które integrują wymiar ekonomiczny, środowiskowy i społeczny. Polityki powinny sprzyjać planowaniu i gwarantować przewidywalność dla rolników, co jest kluczowe dla ich zaangażowania w transformację.

Wytyczna podkreśla również znaczenie elastyczności polityk, które muszą uwzględniać zmiany w systemie rolno-żywnościowym, a także promowanie synergii między różnymi środkami. Konieczne jest przeprowadzenie rzetelnych ocen wpływu oraz respektowanie międzynarodowych praw człowieka i standardów.

4. Produkcja żywności odgrywa strategiczną rolę w nowym kontekście geopolitycznym

Czwarta wytyczna zwraca uwagę na znaczenie rolnictwa i handlu rolno-żywnościowego w kontekście geopolitycznym i europejskiej autonomii strategicznej. Podkreślono potrzebę stworzenia uczciwego pola gry w międzynarodowym handlu żywnością oraz wspierania wysokich standardów produkcji. Dobrze funkcjonujący jednolity rynek odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego i konkurencyjności. Wytyczna apeluje o organizację systemu handlu tak, aby był korzystny zarówno dla producentów europejskich, jak i

partnerów międzynarodowych.

5. Rola młodych ludzi i różnorodność systemów rolniczych są zasobami strategicznymi

Wytyczna piąta podkreśla znaczenie różnorodności europejskich systemów rolniczych jako ważnego elementu odporności i kultury europejskiej. Generacyjna odnowa jest kluczowa dla przyszłości rolnictwa, jednak obecnie nie jest odpowiednio wspierana. Młodzi ludzie są motorem przyszłej transformacji, jednak ich sukces zależy od sprawiedliwego dostępu do ziemi, kapitału i wsparcia edukacyjnego. Podsumowując, wytyczna wzywa do zbudowania skutecznych polityk, które umożliwią młodym rolnikom stabilną przyszłość i zapewnią sprawiedliwość międzypokoleniową.

6. Zrównoważona ekonomia, środowisko i aspekty społeczne mogą się wzajemnie wzmacniać

Wytyczna szósta zwraca uwagę, że rynkowa gospodarka jest podstawą dla transformacji systemów rolniczych. Wskazuje, że odpowiednie ramy polityczne pozwolą na redukcję negatywnych efektów oraz docenienie pozytywnych usług ekosystemowych. Systemy takie jak rolnictwo ekologiczne i agroekologiczne pokazują, że można łączyć opłacalność z ochroną środowiska. Wytyczna kładzie nacisk na finansowe narzędzia wspierające rolników oraz potrzebę ograniczenia biurokracji. Współpraca sektora publicznego i prywatnego oraz ułatwienie dostępu do finansów są kluczowe dla sukcesu transformacji.

7. Rynki powinny napędzać zrównoważoność i tworzenie wartości w całym łańcuchu

Wytyczna siódma wskazuje, że rynki muszą odzwierciedlać prawdziwe koszty produkcji żywności. Niezbędne jest promowanie świadomości konsumentów oraz poprawa ich dostępu do informacji o wartości żywności. Podkreślono także potrzebę sprawiedliwego rozkładu kosztów przejścia, aby rolnicy otrzymywali odpowiednie wynagrodzenie, przy jednoczesnym utrzymaniu przystępnych cen dla konsumentów.

8. Wykorzystanie technologii i innowacji do wsparcia transformacji

Wytyczna ta podkreśla rolę innowacji i technologii w przyspieszaniu transformacji. Innowacje powinny być dostępne dla wszystkich interesariuszy i muszą uwzględniać lokalne konteksty. Niezbędne jest stworzenie przewidywalnych ram regulacyjnych oraz umożliwienie szybszego wdrażania nowych rozwiązań w terenie.

9. Zmiana na zdrowsze i bardziej zbilansowane diety

Wytyczna dziewiąta zwraca uwagę na konieczność poprawy nawyków żywieniowych. Zmiany te są istotne dla zdrowia publicznego i ochrony środowiska. Polityki publiczne, takie jak kampanie edukacyjne i zachęty fiskalne, mogą pomóc w tej zmianie. Ważne jest, aby jednocześnie zapewnić przystępność cenową zdrowej żywności dla wszystkich grup społecznych.

10. Atrakcyjność obszarów wiejskich jest kluczowa dla przyszłości Europy

Ostatnia wytyczna podkreśla znaczenie zintegrowanego rozwoju obszarów wiejskich. Przeciwdziałanie starzeniu się społeczeństwa i migracji z terenów wiejskich wymaga inwestycji w infrastrukturę i usługi publiczne. Zgodnie z wytyczną, atrakcyjność obszarów wiejskich jest nie tylko fundamentem bezpieczeństwa żywnościowego, ale także stabilności społecznej i demokracji liberalnej. Współpraca lokalnych społeczności oraz rozwój inicjatyw takich jak rolnictwo regeneratywne mogą przyczynić się do wzrostu gospodarczego i społecznego na tych obszarach.

Newralgiczne punkty raportu - transformacja rynku rolno-spożywczego

Raport przedstawia szeroko zakrojone rekomendacje mające na celu transformację sektora rolno-spożywczego, przy czym szczególnie niepokojący jest jego nacisk na ograniczenie spożycia produktów odzwierzęcych w Europie. Dokument zakłada, że koniecznością staje się promowanie bardziej roślinnych diet w ramach walki z kryzysem klimatycznym oraz poprawy standardów środowiskowych. Jednak tak jednostronne podejście budzi poważne wątpliwości co do rzeczywistego wsparcia europejskich rolników, zwłaszcza hodowców.

Redukcja spożycia mięsa jako priorytet transformacji diety

W raporcie wyraźnie akcentuje się potrzebę „kreowania wizerunku mięsa jako produktu, którego spożycie należy ograniczyć” oraz zmiany nawyków żywieniowych obywateli. Proponowane zmiany obejmują szeroko zakrojone działania edukacyjne skierowane szczególnie do dzieci, co ma „od najmłodszych lat wpajać preferencje dla bardziej roślinnych diet”. Tego rodzaju inicjatywy wskazują na próbę ingerencji w wybory konsumentów oraz w kulturę żywieniową wielu regionów Europy, gdzie mięso odgrywa kluczową rolę nie tylko kulturową, ale i ekonomiczną.

Raport proponuje wprowadzenie specjalnych programów edukacyjnych w szkołach, które miałyby promować „dietę niskomięsną” jako domyślne rozwiązanie. Czy taka jednostronna narracja jest właściwa, biorąc pod uwagę różnorodność tradycji kulinarnych oraz potrzeby żywieniowe dzieci? Trudno oprzeć się wrażeniu, że propozycje te mogą prowadzić do ideologizacji edukacji zamiast wspierania obiektywnego podejścia do kwestii żywienia.

Raport zwraca szczególną uwagę na konieczność zmiany nawyków żywieniowych dzieci, co uznano za kluczowy krok w kierunku transformacji diety europejskiej populacji. Wśród przedstawionych propozycji znalazły się szeroko zakrojone inicjatywy edukacyjne oraz zmiany w marketingu żywności skierowanego do najmłodszych. Głównym celem tych działań jest kształtowanie preferencji dla bardziej roślinnych diet już od najmłodszych lat.

W obszarze edukacji szkolnej raport proponuje wprowadzenie specjalnych programów, które mają promować dietę nisko mięsną jako domyślne rozwiązanie. Programy informacyjne i edukacyjne mają wpajać dzieciom przekonanie, że diety oparte na roślinach są korzystniejsze zarówno dla zdrowia, jak i środowiska. Dodatkowo sugeruje się zmiany w ofercie żywieniowej szkół, z naciskiem na promowanie żywności o niskiej zawartości mięsa. Tego rodzaju podejście wywołuje jednak kontrowersje, szczególnie w kontekście różnorodności tradycji kulinarnych oraz specyficznych potrzeb żywieniowych dzieci. Krytycy wskazują na ryzyko ideologizacji edukacji zamiast zapewnienia obiektywnego podejścia do kwestii żywienia.

Kolejnym obszarem zmian jest marketing żywności skierowanej do dzieci, szczególnie produktów o wysokiej zawartości tłuszczu, cukru i soli (HFSS). Do 2026 roku Komisja Europejska ma opublikować sprawozdanie oceniające skuteczność dotychczasowych działań w zakresie

ograniczania marketingu takich produktów w mediach tradycyjnych i cyfrowych. Jeśli wyniki okażą się niezadowalające, Komisja powinna przedstawić wniosek ustawodawczy wprowadzający bardziej rygorystyczne regulacje. Głównym celem jest ograniczenie wpływu reklam promujących niezdrowe produkty oraz promowanie bardziej zbilansowanych wyborów żywieniowych.

Raport kładzie również nacisk na konieczność reformułowania składu produktów spożywczych dostępnych na rynku. Producentów zachęca się do poprawy wartości odżywczych oferowanej żywności poprzez zmniejszenie ilości tłuszczów, cukru i soli, a także do rozwijania nowych, bardziej zrównoważonych produktów, które będą miały mniejszy wpływ na środowisko.

Kolejnym ważnym aspektem raportu jest zapewnienie przystępności cenowej bardziej zrównoważonych produktów spożywczych. Propozycje obejmują obniżki VAT na tego rodzaju produkty, wsparcie dla konsumentów o niższych dochodach poprzez polityki fiskalne i społeczne oraz znoszenie VAT od darowizn żywności, co miałyby zachęcić do przekazywania nadwyżek produktów organizacjom społecznym i bankom żywności.

Rewizja polityki promocji produktów rolnych

Kolejnym kontrowersyjnym elementem jest rekomendacja „koniecznej rewizji polityki promocji produktów rolnych” w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (CAP). Raport sugeruje, że fundusze promocyjne nie powinny wspierać „produktów o wysokim śladzie środowiskowym, takich jak mięso”. To niezwykle problematyczne stanowisko, które uderza bezpośrednio w europejskich hodowców, marginalizując ich wysiłki na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Rewizja polityki promocji w sposób jednoznacznie negatywny odnosi się do produktów odzwierzęcych, co stawia pod znakiem zapytania deklarowane przez raport wsparcie dla rolników. Jak można bowiem poprawić sytuację europejskiego rolnictwa, jednocześnie ograniczając promocję jego kluczowych produktów?

Przetargi premiujące diety roślinne

Jedną z najbardziej kontrowersyjnych propozycji raportu jest zmiana kryteriów zamówień publicznych oraz przetargów. Raport sugeruje, że „przetargi powinny premiować diety o niskiej

lub zerowej zawartości mięsa”. W praktyce oznacza to faworyzowanie firm oferujących produkty roślinne kosztem producentów mięsa i przetworów mlecznych. Takie podejście jest nie tylko nieuczciwe wobec rolników, ale również grozi pogłębieniem problemów ekonomicznych w regionach zależnych od hodowli zwierząt.

Zamówienia publiczne powinny być neutralne i koncentrować się na jakości oraz wartości odżywczej produktów, a nie na ideologicznych założeniach. Premiowanie diet roślinnych w sposób systemowy i instytucjonalny stawia producentów mięsa w niekorzystnej sytuacji, co może prowadzić do spadku dochodów i zamykania gospodarstw hodowlanych.

Do 2026 roku Komisja Europejska powinna opublikować sprawozdanie oceniające skuteczność obecnych środków krajowych oraz dobrowolnych zobowiązań branży dotyczących marketingu żywności o wysokiej zawartości tłuszczu, cukru i soli skierowanego do dzieci, zarówno w trybie offline, jak i online. W razie potrzeby sprawozdaniu powinien towarzyszyć wniosek ustawodawczy.

Raport zakłada stworzenie „Agri-food Just Transition Fund” jako narzędzia finansującego przejście na zrównoważoną produkcję. Jednakże, nacisk na redukcję produktów odzwierzęcych nieuchronnie prowadzi do pytania: kto faktycznie poniesie koszty tej transformacji? Hodowcy zwierząt, którzy już teraz zmagają się z rosnącymi wymaganiami środowiskowymi, mogą być zmuszeni do poniesienia dodatkowych wydatków związanych z przekształceniem działalności. Czy fundusz rzeczywiście przewiduje wsparcie dla rolników, którzy z przyczyn ekonomicznych i kulturowych nie mogą dostosować się do tych restrykcyjnych wymagań?

Raport promujący transformację diety w kierunku bardziej roślinnej w sposób jednoznacznie negatywny odnosi się do produktów odzwierzęcych, takich jak mięso i przetwory mleczne. Rewizja polityki promocji, edukacja dzieci w duchu diet roślinnych oraz preferowanie przetargów z niską zawartością mięsa stanowią poważne zagrożenie dla europejskiego rolnictwa.

Przedstawione propozycje trudno traktować jako wsparcie dla europejskich rolników – przeciwnie, są one świadectwem narzucania polityki, która marginalizuje tradycyjne sektory produkcji rolnej. Zamiast budować zrównoważony i inkluzywny system, raport zdaje się

promować jednostronne rozwiązania, które w dłuższej perspektywie mogą zaszkodzić europejskiej gospodarce rolnej oraz społecznościom wiejskim.

Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: prośrodowiskowe warunkowanie płatności

Dialog strategiczny oraz przedstawione w jego ramach rekomendacje dla przyszłej Komisji Europejskiej na lata 2024-2029 jednoznacznie podkreślają nacisk na finansowanie działań zorientowanych wyłącznie na prośrodowiskowe inicjatywy. Takie podejście, choć promowane jako konieczne w kontekście „transformacji zrównoważone”, stanowi wysoce kontrowersyjne posunięcie, szczególnie w kontekście globalnej konkurencyjności europejskiego sektora rolno-spożywczego.

Finansowanie transformacji – priorytet czy ryzyko destabilizacji?

W świetle przedstawionych założeń raportu, nacisk na transformację ekologiczną jest nieproporcjonalny w stosunku do rzeczywistych wyzwań, przed którymi stoi sektor rolno-spożywczy. Zarówno środki z publicznych funduszy, jak i prywatne inwestycje mają być skierowane właśnie na te działania, które odpowiadają ścisłym wytycznym z zakresu zrównoważoności środowiskowej. Mechanizmy, takie jak Agri-food Just Transition Fund (AJTF) czy programy wspierania inwestycji w technologie przyjazne środowisku, są w raporcie wskazane jako główne narzędzia transformacyjne.

Jednakże, kluczowy problem polega na tym, że przymusowe kierowanie środków wyłącznie na działania prośrodowiskowe nie uwzględnia:

- Rzeczywistej struktury kosztów produkcji – Wprowadzenie wyższych standardów środowiskowych prowadzi do wzrostu kosztów produkcji rolnej, które z kolei wpływają na ceny żywności.
- Krytycznego znaczenia konkurencyjności globalnej – Europa, nakładając rygorystyczne ograniczenia na własną produkcję, pozbawia się możliwości konkurowania na rynkach światowych, co jest sprzeczne z deklarowaną chęcią zachowania pozycji eksportowego lidera.

- Wpływu na mniejszych producentów – Raport podkreśla konieczność wsparcia dla małych i młodych rolników, jednak jednocześnie proponowane kryteria inwestycji ekologicznych są skomplikowane, kosztowne i często nierealne dla gospodarstw o ograniczonych zasobach.

W praktyce, jednostronne skupienie się na celach ekologicznych może doprowadzić do zjawiska masowej redukcji produkcji rolnej w Europie. Wysokie koszty implementacji nowych standardów zmuszą producentów do ograniczenia działalności, co z kolei przyczyni się do wzrostu zależności od importu żywności spoza Unii Europejskiej.

Raport strategiczny nie uwzględnia w wystarczającym stopniu konsekwencji gospodarczych, jakie niesie ze sobą zbyt rygorystyczna polityka prośrodowiskowa:

1. Podwyższenie kosztów produkcji: Transformacja w kierunku zrównoważonego rolnictwa wymaga ogromnych inwestycji w technologie, szkolenia i dostosowanie infrastruktury. Takie działania generują dodatkowe koszty, które w efekcie podnoszą ceny żywności na rynku europejskim.
2. Ograniczenie konkurencyjności: Europejscy rolnicy, obciążeni nowymi wymogami, nie będą w stanie konkurować z producentami spoza UE, którzy funkcjonują na bardziej elastycznych zasadach.
3. Zagrożenie dla mniejszych gospodarstw: Małe gospodarstwa rolne, stanowiące trzon europejskiego rolnictwa, mogą zostać wypchnięte z rynku przez niemożliwe do spełnienia wymagania finansowe i biurokratyczne.
4. Zależność od importu: Wzrost kosztów produkcji oraz ograniczenia w wydajności doprowadzą do konieczności importowania większej ilości żywności, co jest nie tylko sprzeczne z ideą lokalności, ale również naraża Unię Europejską na ryzyka związane z globalnymi łańcuchami dostaw.

Zaproponowane mechanizmy, takie jak fundusze przejściowe, preferencyjne pożyczki czy współpraca z bankami prywatnymi, są obwarowane skomplikowanymi wymogami administracyjnymi i regulacyjnymi.

- Banki, które mają wspierać finansowanie transformacji, wymagają jasnych wskaźników i ścieżek przejścia zgodnych z politycznymi celami zrównoważoności. W praktyce, oznacza to dodatkowe utrudnienia dla rolników oraz agrobiznesu, którzy muszą spełnić wyśrubowane kryteria, aby uzyskać dostęp do kapitału.
- Wprowadzenie jednolitej platformy finansowej i benchmarkingu (jak opisane w rozdziale C.1.2.) stwarza ryzyko nadmiernej centralizacji i uniformizacji systemu wsparcia finansowego, co nie uwzględnia regionalnych specyfik.

Strategiczny Dialog kładzie nieproporcjonalny nacisk na ukierunkowanie finansowania i środków jedynie na działania prośrodowiskowe, bez uwzględnienia skali i skomplikowania wyzwań gospodarczych, jakie stoją przed europejskim sektorem rolno-spożywczym. W obliczu rosnącej konkurencji na globalnych rynkach oraz presji związanej z zapewnieniem bezpieczeństwa żywnościowego, takie podejście może okazać się skrajnie nieefektywne, prowadzić do ograniczenia produkcji i podrażania jej kosztów.

Europa, koncentrując się wyłącznie na środowiskowych celach transformacyjnych, ryzykuje nie tylko pogorszenie swojej pozycji konkurencyjnej, ale również zubożenie sektora rolno-spożywczego, który jest jednym z filarów gospodarki UE. Działania te, zamiast prowadzić do „sprawiedliwej transformacji”, stają się krokiem w stronę destabilizacji, zarówno w aspekcie gospodarczym, jak i społecznym.

Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: Finansowanie transformacji sektora rolno-spożywczego

Transformacja sektora rolno-spożywczego w kierunku zintegrowanego, zrównoważonego rozwoju środowiskowego i klimatycznego wymaga znaczących inwestycji. Kluczowym elementem umożliwiającym realizację tych zmian jest dostęp do odpowiednich form finansowania. Banki odgrywają tu centralną rolę jako podmioty odpowiedzialne za mobilizację kapitału oraz dostarczanie środków finansowych dla rolników i podmiotów sektora

rolno-spożywczego. Wprowadzone przez Unię Europejską regulacje oraz wytyczne związane z polityką zrównoważonego rozwoju znacząco wpływają na ramy kredytowe i uwarunkowania przyznawania finansowania, co zarówno otwiera nowe możliwości, jak i rodzi poważne wyzwania dla niezależności i stabilności sektora.

Warunki finansowania a cele środowiskowo-klimatyczne

Inwestycje w sektorze rolno-spożywczym będą uzależnione od realizacji celów środowiskowo-klimatycznych, co wymaga od banków wprowadzenia wyraźnych mechanizmów oceny zgodności projektów z wytycznymi europejskimi. Projekty finansowane przez banki muszą wpisywać się w polityki zrównoważonego rozwoju, obejmujące m.in.:

- redukcję emisji gazów cieplarnianych,
- ograniczenie zanieczyszczeń wód i gleby,
- ochronę różnorodności biologicznej,
- efektywne gospodarowanie zasobami wodnymi i energetycznymi.

Banki, aby skutecznie zarządzać finansowaniem w tym obszarze, będą musiały opierać się na solidnych danych zgodnych z wymogami ochrony danych oraz własności intelektualnej. Wdrożenie szczegółowych wskaźników oceny postępów oraz wyraźnych ścieżek przejścia dla gospodarstw rolnych stanowi fundament tego procesu. Jednocześnie projekty, które nie spełnią określonych standardów w wymaganym czasie, mogą być wykluczone z dalszego wsparcia.

Banki mają być zobowiązane do wprowadzania mechanizmów nagradzania dla podmiotów podejmujących wysiłki na rzecz transformacji. Przewiduje się m.in.:

- preferencyjne warunki kredytowe dla rolników i operatorów sektora, którzy osiągają wyznaczone wskaźniki zrównoważoności,
- zmniejszenie wymogów wypłacalnościowych dla instytucji finansowych wspierających inwestycje w zrównoważone rolnictwo,
- wprowadzenie instrumentów łagodzących ryzyko dla inwestorów, takich jak gwarancje kredytowe czy mechanizmy dzielenia ryzyka.

To podejście ma promować adaptację nowych technologii oraz praktyk rolniczych zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie jednak stanowi to ryzyko dla rolników, którzy z uwagi na ograniczenia finansowe mogą nie być w stanie sprostać wymaganym standardom w wyznaczonym czasie.

Jednym z największych zagrożeń związanych z opisanym modelem finansowania jest możliwość zrywania umów kredytowych z podmiotami, które nie osiągną określonych poziomów zrównoważoności w wymaganym czasie. W takich przypadkach banki oraz inne instytucje finansowe mogą przejmować gospodarstwa rolne, co może prowadzić do:

- utraty niezależności gospodarstw rolnych,
- wzrostu koncentracji własności ziemi w rękach instytucji finansowych,
- destabilizacji lokalnych systemów żywnościowych.

To podejście stawia rolników, zwłaszcza mniejszych i mniej zasobnych, w trudnej sytuacji, gdzie ryzyko utraty gospodarstwa może być znacznie wyższe niż potencjalne korzyści z inwestycji. W efekcie takie mechanizmy mogą doprowadzić do osłabienia struktury sektora rolno-spożywczego i jego zdolności do zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego.

Każda inwestycja finansowana przez banki będzie musiała być zgodna z wytycznymi UE, obejmującymi szczegółowe regulacje dotyczące zrównoważonego rolnictwa oraz ram ostrożnościowych. Obejmuje to wymagania określone w:

- taksonomii UE dla zrównoważonego finansowania,
- Europejskich Standardach Sprawozdawczości Zrównoważonej (ESRS),
- zasadach benchmarkingu wskaźników środowiskowych.

Spójność definicji i wymagań w tych dokumentach jest kluczowa, aby uniknąć zamieszania oraz sprzyjać jasności w procesach inwestycyjnych.

Opisane mechanizmy finansowania, choć potencjalnie umożliwiają znaczną poprawę wyników środowiskowych sektora rolno-spożywczego, niosą za sobą poważne ryzyko dla niezależności gospodarstw rolnych. Banki, jako kluczowi aktorzy w mobilizacji kapitału, muszą zapewnić, że

procesy kredytowe będą zarówno skuteczne, jak i sprawiedliwe, uwzględniając potrzeby i możliwości mniejszych podmiotów. Należy zadbać, by wprowadzone mechanizmy ochrony zapobiegły destabilizacji sektora oraz umożliwiły długoterminowy rozwój z korzyścią dla wszystkich stron.

Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: emisja gazów cieplarnianych

Raport "Dialog strategiczny w rolnictwie" podkreśla konieczność ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (GHG) w sektorze rolnictwa, zwracając szczególną uwagę na emisje pochodzące z chowu i hodowli zwierząt. Autorzy raportu wskazują, że rolnictwo, a w szczególności produkcja zwierzęca, jest jednym z kluczowych obszarów wymagających działań na rzecz redukcji emisji, aby osiągnąć cele klimatyczne. Jednak podejście przedstawione w raporcie budzi kontrowersje, zwłaszcza że pomija ono istotny aspekt rolnictwa jako pochłaniacza dwutlenku węgla (CO₂) dzięki prowadzeniu upraw, które w wielu przypadkach kompensują emisje generowane w innych obszarach działalności rolniczej.

W raporcie koncentruje się głównie na emisjach związanych z produkcją zwierzęcą, ignorując przy tym, że rolnictwo, poprzez procesy fotosyntezy w roślinach uprawnych, przyczynia się do wychwytywania znacznych ilości CO₂ z atmosfery. Takie podejście w analizie skutkuje uproszczonym obrazem wpływu rolnictwa na środowisko. Redukowanie emisji jest z pewnością ważne, jednak przedstawienie rolnictwa wyłącznie jako emitenta gazów cieplarnianych nie oddaje pełni jego roli w bilansie węglowym.

Według raportu, emisje z rolnictwa uznano za jeden z najważniejszych obszarów do ograniczenia w walce z kryzysem klimatycznym. Autorzy postulują wprowadzenie zintegrowanych systemów regulacyjnych i zachęt finansowych, aby zmniejszyć emisje, szczególnie w najbardziej problematycznych obszarach, takich jak hodowla zwierząt. Proponowane środki obejmują zarówno wdrożenie nowych technologii, jak i bardziej ambitne działania regulacyjne wspierane przez Fundusz Sprawiedliwej Transformacji Rolno-Spożywczej. Wskazuje się również na konieczność zwiększenia udziału programów ekologicznych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej.

Proponowane w raporcie działania, choć ukierunkowane na zwiększenie zrównoważoności, mogą prowadzić do istotnych ograniczeń dla rolników. Doświadczenia z krajów takich jak Holandia czy Dania ukazują potencjalne ryzyko związane z tego typu podejściem. W Holandii dążenie do zmniejszenia emisji doprowadziło do prób likwidacji całych gospodarstw rolnych, co wywołało masowe protesty rolników i szeroką debatę społeczną. W Danii natomiast wprowadzono podatek od emisji metanu w rolnictwie, co znacząco zwiększyło koszty działalności wielu gospodarstw.

Tego typu polityka, zamiast wspierać rozwój zrównoważonego rolnictwa, może prowadzić do dodatkowych obciążeń finansowych, zwłaszcza dla mniejszych gospodarstw, które mają ograniczone możliwości inwestowania w kosztowne technologie ograniczające emisje. Dla wielu rolników oznacza to konieczność zaciągania kredytów lub rezygnację z prowadzenia działalności, co zagraża stabilności sektora rolnego.

Podejście prezentowane w raporcie można uznać za niebezpieczne i ograniczające, ponieważ skupia się głównie na redukcji emisji bez uwzględnienia zrównoważonego rozwoju sektora rolnego. Przykłady z innych krajów pokazują, że zbyt restrykcyjne regulacje mogą prowadzić do dramatycznych skutków społecznych i ekonomicznych, takich jak likwidacja miejsc pracy czy marginalizacja małych gospodarstw rodzinnych.

Raport zdaje się ignorować możliwość wprowadzenia polityk promujących rozwój rolnictwa jako sektora przyczyniającego się do pochłaniania CO₂. Tego rodzaju inicjatywy, zamiast ograniczać działalność rolniczą, mogłyby wspierać transformację w kierunku agroekologii i innowacyjnych rozwiązań, takich jak sekwestracja węgla w glebie czy agroleśnictwo.

Raport "Dialog strategiczny w rolnictwie" prezentuje ambitne cele redukcji emisji gazów cieplarnianych, ale podejście skupiające się wyłącznie na ograniczeniach może prowadzić do dalszej marginalizacji rolników i wzrostu napięć społecznych. Aby zapewnić zrównoważony rozwój sektora rolnego, konieczne jest uwzględnienie roli rolnictwa jako pochłaniacza CO₂ oraz wprowadzenie polityk wspierających rozwój i innowacje, a nie jedynie ograniczenia. Tylko takie podejście pozwoli na pogodzenie celów klimatycznych z potrzebami ekonomicznymi i

społecznymi sektora rolnego.

Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: system wdrażania wytycznych

Raport Dialog strategiczny jasno wskazuje, że jednym z priorytetów Komisji Europejskiej będzie twarde i bezkompromisowe wdrażanie przyjętego już prawodawstwa, pomimo dotychczasowych opóźnień spowodowanych oporem rolników. "Dialog Strategiczny wspiera i zobowiązuje się do utrzymania i egzekwowania istniejących przepisów UE oraz do znalezienia praktycznych dźwigni w celu poprawy ich wdrażania."

Autorzy dokumentu podkreślają konieczność zastosowania mechanizmów przymuszających do realizacji nowych wytycznych i aktów prawnych. Jest to wyraźny odwrót od dotychczas głoszonej zasady dobrowolności, która miała być fundamentem europejskich reform rolnych.

W raporcie wyszczególniono akty prawne, które były dotychczas opóźniane, takie jak przepisy dotyczące ekoschematów, agri-środowiskowych instrumentów klimatycznych czy standardów dobrostanu zwierząt. Komisja Europejska zapowiada szczególny nacisk na ich szybkie i efektywne wdrażanie. Co więcej, dokument otwarcie mówi o potrzebie wdrożenia mechanizmów nacisku, które wymuszą przestrzeganie nowych regulacji przez rolników. Strategiczny Dialog rozumie termin „obowiązujące przepisy” jako podejście obejmujące zarówno prawo międzynarodowe i konwencje, jak i ustawodawstwo na poziomie UE; w szczególności obejmuje to Cele Zrównoważonego Rozwoju, Porozumienie paryskie, Globalne Ramy Różnorodności Biologicznej z Kunming-Montreal, Międzynarodowe Normy Pracy, Traktaty Unii Europejskiej, Ramową Dyrektywę Wodną, Dyrektywę Ptasia, Siedliskową i Azotanową, Rozporządzenie w sprawie Restytucji Środowiska Naturalnego, unijne przepisy klimatyczne i inne.

Jednocześnie raport posiada zapis dot. jak będzie postrzegani rolnicy którzy dobrowolnie przestrzegają schematów certyfikacji uznanych przez UE za istotne dla ograniczania negatywnych efektów zewnętrznych, są -uznawani za zgodnych z prawodawstwem UE.

Taki model rolnika ma być premiowany finansowo i stawiany jako wzór do naśladowania. Jednakże takie podejście pomija kluczowe kwestie: różnorodność warunków ekonomicznych, środowiskowych i społecznych w państwach członkowskich. Krytycznie należy odnieść się również do faktu, że raport wprost sugeruje, iż rolnicy opierający się nowym regulacjom działają

w sposób „hamujący postęp”, podczas gdy ich obawy często mają solidne podstawy, takie jak potencjalne straty finansowe, brak odpowiednich narzędzi wsparcia czy dysproporcja między wymogami a rzeczywistością gospodarczą.

Proponowane przez raport podejście jest sprzeczne z ideą dobrowolności, która miała na celu budowanie zaufania i współpracy z rolnikami. Twarde egzekwowanie przepisów może nie tylko prowadzić do konfliktów, ale również zniechęcać rolników do udziału w transformacji. Co więcej, autorzy raportu wydają się ignorować fakt, że opóźnienia w wdrażaniu regulacji wynikały często z ich nadmiernej złożoności, niedostatecznego wsparcia finansowego lub infrastrukturalnego oraz braku jednoznacznych korzyści dla rolników.

Podsumowując, raport przedstawia wizję rozwoju europejskiego rolnictwa, która opiera się na centralistycznym i narzucającym podejściu, ignorującym rzeczywiste potrzeby i obawy rolników. Taka polityka, zamiast wspierać transformację, może prowadzić do dalszych napięć oraz opóźnień we wdrażaniu potrzebnych zmian.

Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: podział kompetencji

Raport dialog strategiczny oraz proponowane w nim mechanizmy wywołują istotne wątpliwości w kontekście podziału kompetencji między Unią Europejską a państwami członkowskimi. Szczególnie niepokojące jest wyłączenie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji Rolno-Spożywczej spod Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), która tradycyjnie pozostawała w dyspozycji państw członkowskich. Tego rodzaju zmiana stanowi fundamentalne odejście od dotychczasowej zasady subsydiarności, zgodnie z którą państwa członkowskie zachowywały istotny wpływ na polityki dotyczące rolnictwa i bezpieczeństwa żywnościowego.

Silnie sprecyzowane wymagania i oczekiwania na poziomie UE, przy jednoczesnym przesunięciu zarządzania z państw członkowskich na struktury unijne, budzą uzasadnione obawy o stopniową centralizację polityki rolnej w rękach instytucji europejskich. Taki model zarządzania wydaje się zmierzać w kierunku przejęcia kluczowych kompetencji związanych z rolnictwem, co z kolei rodzi pytania o intencje UE i jej wizję współpracy między państwami członkowskimi.

Unia Europejska od początku miała być sojuszem suwerennych państw, opartym na zasadzie wzajemnego szacunku dla kompetencji poszczególnych krajów. Tymczasem zaproponowane

podejście podważa tę zasadę i może prowadzić do osłabienia bezpieczeństwa żywnościowego w poszczególnych krajach członkowskich. Odpowiedzialność za politykę rolną, która jest ściśle powiązana z lokalnymi uwarunkowaniami, powinna pozostawać na poziomie narodowym.

Tylko w ten sposób można zapewnić dostosowanie działań do specyficznych potrzeb regionów, które różnią się pod względem klimatycznym, społecznym i gospodarczym.

Próby centralizacji decyzji dotyczących rolnictwa w strukturach unijnych są skrajnie niebezpieczne, zarówno z perspektywy suwerenności państw członkowskich, jak i stabilności europejskiego systemu żywnościowego. Tego rodzaju działania mogą prowadzić do ograniczenia możliwości reagowania na lokalne kryzysy, osłabiając tym samym zdolność poszczególnych krajów do zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego swoim obywatelom. Warto zatem ponownie zastanowić się nad kierunkiem, w którym zmierza Unia Europejska, i rozważyć, czy nie należy przywrócić większego zaufania i autonomii państwom członkowskim w zakresie polityk kluczowych dla ich funkcjonowania.

Newralgiczne punkty dialogu strategicznego: ingerencja w światopogląd

Dialog strategiczny, którego celem miało być opracowanie wytycznych poprawiających sytuację w rolnictwie i na obszarach wiejskich, wywołuje kontrowersje w związku z zawartymi w raporcie postulatami dotyczącymi równości płci i różnorodności. Twórcy raportu argumentują, że pełna równość płci oraz akceptacja różnorodności są kluczowe dla przyszłego sukcesu systemów żywnościowych. Jednak pojawienie się tych tematów w dokumencie mającym koncentrować się na rolnictwie i rozwoju obszarów wiejskich zaskakuje i wzbudza mieszane reakcje – szczególnie wśród społeczności rolniczych, które oczekiwały przede wszystkim praktycznych rozwiązań dotyczących poprawy warunków pracy, dostępu do rynków czy innowacji w sektorze.

Autorzy raportu wskazują, że choć w ostatnich latach podjęto kroki w celu eliminacji nierówności płci w rolnictwie, to nadal istnieje wiele barier, które utrudniają kobietom pełne uczestnictwo w tym sektorze. Problemem pozostaje nierówny dostęp do ziemi, finansowania, technologii i usług.

W dokumencie zwraca się uwagę na stereotypy społeczne oraz brak infrastruktury wspierającej, takiej jak żłobki czy usługi opiekuńcze, które ograniczają możliwości zawodowe kobiet na obszarach wiejskich.

Co istotne, raport nie ogranicza się wyłącznie do kwestii płci, lecz porusza również temat równości osób LGBTQIA+. Zwraca uwagę na trudną sytuację tych osób na obszarach wiejskich, gdzie akceptacja queerowości jest często niższa niż w miastach. Wskazuje na wyzwania, takie jak izolacja, brak wsparcia społecznego, stygmatyzacja czy ograniczony dostęp do podstawowych zasobów, takich jak edukacja, opieka zdrowotna czy prawo do dziedziczenia.

Podnoszenie takich kwestii w dokumencie dotyczącym strategii rolniczej wydaje się odbiegać od oczekiwań rolników. W opinii wielu osób związanych z sektorem, priorytetem powinny być konkretne działania wspierające produkcję rolną, rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich oraz poprawa konkurencyjności małych gospodarstw. Tymczasem raport koncentruje się na ideologicznych postulatach, które – choć istotne z perspektywy szeroko rozumianej polityki społecznej – wydają się mniej związane z codziennymi wyzwaniami sektora rolnego.

Zaprezentowane w raporcie postulaty dotyczące równości płci i różnorodności, choć bez wątplenia ważne dla części społeczeństwa, są przykładem wkraczania dialogu strategicznego w obszar światopoglądowy. W obliczu wyzwań, przed jakimi stoi współczesne rolnictwo, wielu rolników oczekuje bardziej praktycznego podejścia, które przyniesie wymierne korzyści dla ich działalności i życia codziennego na obszarach wiejskich. Włączenie do raportu wątków związanych z LGBTQIA+ oraz szeroko pojętą równością płci może być postrzegane jako odejście od tych priorytetów, co prowadzi do pytań o rzeczywiste cele i adresatów strategii.

Analiza skutków wprowadzenia newralgicznych punktów dialogu strategicznego:

Rolnictwo w Polsce, Holandii i Niemczech odgrywa kluczową rolę w zapewnianiu żywności na rynki krajowe oraz w eksporcie. Każdy z tych krajów charakteryzuje się odmiennymi uwarunkowaniami klimatycznymi, strukturalnymi oraz ekonomicznymi, co wpływa na ich

możliwości produkcyjne i strategie rozwoju sektora rolnego. W ostatnich latach pojawiają się jednak znaczące wyzwania wynikające z konieczności redukcji emisji gazów cieplarnianych (GHG), zmieniających się wzorców konsumpcji oraz presji na modernizację gospodarstw.

Polska: Potencjał i wyzwania

Polska, jako jeden z największych producentów żywności w UE, ma zdywersyfikowaną strukturę produkcji. Sektor rolny w Polsce obejmuje m.in. produkcję zbóż, trzody chlewnej, mleka oraz warzyw i owoców. Eksport polskich produktów rolnych stanowi istotny element gospodarki, z wartością ponad 40 miliardów zł rocznie, z kluczowymi rynkami zbytu w Niemczech, Francji i Wielkiej Brytanii.

Jednocześnie polskie rolnictwo boryka się z problemem wysokiego poziomu zadłużenia gospodarstw rolnych. Dane wskazują, że średni poziom zadłużenia wynosi ok. 30% wartości aktywów gospodarstw, co czyni je podatnymi na zmiany w dostępie do finansowania. Kolejnym wyzwaniem jest konieczność dostosowania się do regulacji dotyczących emisji GHG, szczególnie w produkcji trzody chlewnej i bydła. Polska należy do czołowych konsumentów mięsa w UE, co generuje presję na ograniczanie emisji w tym sektorze. Dodatkowo, wymóg modernizacji gospodarstw, takich jak zmiana sposobów utrzymywania zwierząt (np. odejście od chowu klatkowego), stanowi ogromne wyzwanie finansowe.

Holandia: Intensywna produkcja i presja regulacyjna

Holandia jest jednym z najbardziej produktywnych krajów rolniczych w Europie. Jej rolnictwo, skoncentrowane na intensywnej produkcji mleka, mięsa oraz upraw szklarniowych, opiera się na zaawansowanych technologicznie gospodarstwach. Eksport produktów rolnych z Holandii przekracza 100 miliardów euro rocznie, co czyni ją drugim największym eksporterem żywności na świecie po Stanach Zjednoczonych.

Jednakże wysoka intensywność produkcji wiąże się z wyzwaniami środowiskowymi. Holenderskie rolnictwo jest jednym z największych emitentów azotu w UE, co zmusza rząd do wprowadzania restrykcyjnych regulacji dotyczących emisji gazów cieplarnianych i ograniczenia liczby zwierząt hodowlanych. Wprowadzenie takich zmian może obniżyć potencjał produkcyjny,

co może mieć wpływ na stabilność finansową gospodarstw, zwłaszcza w obliczu zmniejszania się konsumpcji mięsa w krajach UE.

Holandia również staje przed problemem niestabilności finansowania rolnictwa. Wzrost kosztów inwestycji, wynikający z konieczności modernizacji, oraz presja ze strony konsumentów na bardziej zrównoważone metody produkcji mogą wpłynąć na konkurencyjność holenderskich gospodarstw.

Niemcy: Zrównoważone podejście z rosnącymi wyzwaniami

Niemcy są jednym z liderów europejskiego rolnictwa, szczególnie w sektorze mleczarskim, produkcji zbóż oraz trzody chlewnej. Eksport niemieckich produktów rolnych wynosi około 80 miliardów euro rocznie, z głównymi rynkami w innych krajach UE. Niemieckie rolnictwo stawia na zrównoważone praktyki, co znajduje odzwierciedlenie w rosnącym udziale gospodarstw ekologicznych (około 10% wszystkich gospodarstw).

Jednakże wprowadzenie nowych regulacji środowiskowych, takich jak ograniczenia emisji GHG oraz wymóg modernizacji gospodarstw, stwarza dodatkowe koszty dla rolników. Wielu z nich zmagają się z wysokim poziomem zadłużenia, a brak stabilności finansowania inwestycji może ograniczyć możliwości adaptacyjne.

Niemieccy konsumenci zmniejszają spożycie mięsa, co wywiera presję na dostosowanie struktury produkcji rolnej. Tendencja ta może prowadzić do spadku popytu na krajowym rynku oraz zmniejszenia opłacalności produkcji zwierzęcej. Niemcy, podobnie jak Holandia, doświadczają trudności związanych z konkurencyjnością na rynkach międzynarodowych w obliczu rosnących kosztów złożonych technologii i innowacji.

Zmniejszenie spożycia żywności, w szczególności mięsa, w krajach UE oraz wprowadzenie bardziej rygorystycznych norm dotyczących emisji GHG mogłoby mieć istotne konsekwencje dla Polski, Holandii i Niemiec:

1. Polska: Spadek popytu na mięso obniżyłby rentowność produkcji zwierzęcej, co mogłoby zagrozić stabilności finansowej wielu gospodarstw. Dodatkowo, mniejsze możliwości eksportowe mogłyby wpłynąć na bilans handlowy kraju.

2. Holandia: Zmniejszenie popytu na produkty mleczne i mięsne oraz konieczność redukcji emisji mogłoby prowadzić do ograniczenia intensywnej produkcji. Dla gospodarki skoncentrowanej na eksporcie oznaczałoby to poważne ryzyko ekonomiczne.
3. Niemcy: Mniejszy popyt krajowy na mięso może wymusić przekształcenie struktury produkcji i zwiększenie wsparcia dla gospodarstw ekologicznych. Dla wielu rolników wiązałoby się to jednak z koniecznością dodatkowych inwestycji, co mogłoby pogłębić zadłużenie.

Brak stabilności finansowej związanej z manipulowaniem finansowaniem gospodarstw rolnych stanowi poważne zagrożenie dla sektora w każdym z omawianych krajów. Wysokie koszty inwestycji, zwłaszcza w nowoczesne technologie redukujące emisję GHG, mogą być trudnością nie do pokonania dla wielu rolników, szczególnie w Polsce. W Niemczech i Holandii problem ten jest dodatkowo pogłębiany przez konieczność dostosowania do surowszych norm środowiskowych.

Strategiczne wytyczne zmierzające do ograniczenia emisji GHG oraz zmniejszenia spożycia mięsa w UE stanowią poważne wyzwanie dla przyszłości rolnictwa w Polsce, Holandii i Niemczech. Chociaż każdy z tych krajów ma znaczący potencjał produkcyjny, to wprowadzenie nowych obciążeń i zmniejszenie popytu na produkty rolne może wpłynąć negatywnie na stabilność gospodarstw oraz ich zdolność adaptacyjną. Polska może doświadczyć szczególnych trudności z powodu ograniczonych zasobów finansowych na modernizację, podczas gdy Holandia i Niemcy muszą zmagać się z rosnącymi kosztami złożonych technologii oraz presją na bardziej zrównoważoną produkcję.

Sprzeczność między rekomendacjami raportu a oczekiwaniami rolników w kontekście umowy z Mercosur

Publikacja raportu Dialog strategiczny w rolnictwie miała miejsce w szczególnie newralgicznym momencie dla europejskiego sektora rolnego. Trwająca debata na temat umowy o wolnym handlu z krajami Mercosur (Brazylia, Argentyna, Paragwaj i Urugwaj) wzbudza liczne kontrowersje i niepokoje wśród rolników. Z jednej strony raport wskazuje na potrzebę

długofalowej transformacji sektora rolnego w Unii Europejskiej, koncentrując się na zrównoważonym rozwoju, ochronie środowiska i innowacjach. Z drugiej strony, w rekomendacjach brakuje konkretnych mechanizmów, które mogłyby skutecznie chronić europejski rynek rolny przed zagrożeniami wynikającymi z liberalizacji handlu z państwami Mercosur. To zestawienie sprzecznych celów i priorytetów stawia przyszłość europejskiego rolnictwa pod znakiem zapytania.

Największym problemem, jaki generuje umowa z Mercosur, jest przewidziana skala napływu tanich produktów rolno-spożywczych, takich jak wołowina, wieprzowina, drób, cukier czy etanol. Kluczowym przykładem jest ustalony kontyngent na import wołowiny wynoszący 99 tysięcy ton rocznie, z preferencyjną stawką celną na poziomie 7,5%. W efekcie europejscy producenci mięsa, zwłaszcza ci działający w krajach takich jak Polska, Francja czy Holandia, zostaną zmuszeni do konkurencji z produktami z Ameryki Południowej, których koszty produkcji są znacznie niższe ze względu na mniej rygorystyczne przepisy dotyczące ochrony środowiska, dobrostanu zwierząt oraz norm sanitarnych.

Rolnicy słusznie zwracają uwagę, że preferencyjne warunki handlowe zawarte w umowie z Mercosur prowadzić będą do dalszego spadku opłacalności ich działalności. Tymczasem rekomendacje zawarte w raporcie Dialog strategiczny w rolnictwie nie dostarczają odpowiedzi na palące problemy związane z konkurencyjnością europejskich gospodarstw. Priorytetem raportu jest modernizacja sektora oraz promowanie polityki zrównoważonego rozwoju, co w praktyce może oznaczać wzrost obciążeń regulacyjnych dla unijnych rolników. W sytuacji, gdy sektor zmaga się z presją cenową i niepewnością związaną z nowymi warunkami handlowymi, takie podejście wydaje się oderwane od rzeczywistości i nie odpowiada na potrzeby rolników, którzy apelują o skuteczną ochronę swojego rynku.

Kolejnym istotnym problemem jest pogłębienie podziałów w Europie. O ile niektóre państwa, takie jak Niemcy, popierają liberalizację handlu z krajami Mercosur, inne kraje środkowo- i zachodnioeuropejskie, na czele z Polską i Francją, stanowczo sprzeciwiają się umowie. Protesty rolników, które nasilają się w całej Europie, jasno pokazują, że brak jest konsensusu co do kierunku polityki rolnej i handlowej Unii Europejskiej. Rolnicy obawiają się, że wprowadzenie

umowy z Mercosur doprowadzi do nieodwracalnych zmian strukturalnych, które osłabia europejski sektor rolny i zmuszą wielu producentów do rezygnacji z działalności.

W tej perspektywie raport Dialog strategiczny w rolnictwie oraz jego rekomendacje wydają się nie tylko niewystarczające, ale i sprzeczne z oczekiwaniami rolników. Podczas gdy dokument podkreśla potrzebę transformacji sektora w duchu zrównoważonego rozwoju, nie uwzględnia on wyzwań, jakie stwarza obecna polityka handlowa UE, w tym negocjowana umowa z Mercosur. Dla wielu producentów rolnych sugerowane reformy oraz dodatkowe wymogi ekologiczne stanowią kolejne obciążenie, które trudno pogodzić z już teraz niską rentownością gospodarstw.

Dialog strategiczny w rolnictwie w obecnej formie nie tylko nie odpowiada na potrzeby europejskich rolników, ale także wpisuje się w szerszy kontekst niekorzystnych zmian związanych z umową z Mercosur. Brak skutecznych mechanizmów ochrony rynku rolnego oraz dalsza liberalizacja handlu mogą pogłębić kryzys dochodowości gospodarstw rolnych, prowadząc do utraty konkurencyjności europejskiej produkcji żywnościowej. W tym świetle, publikacja raportu w momencie tak gorącej debaty o przyszłości europejskiego rolnictwa dodatkowo potęguje obawy o stabilność i długofalowy rozwój tego sektora.

Przypisy do raportu:

- USDA, HFFA Research, Wspólne Centrum Badawcze (JRC), Uniwersytet Kiloński, Uniwersytet i Ośrodek Badawczy Wageningen. "Analiza skutków wprowadzenia Zielonego Ładu w rolnictwie." Wyniki wskazują na potencjalny spadek produkcji rolnej w UE o 10-20%, a w przypadku niektórych upraw nawet o 30%. [Raport, s. 6].
- Komisja Europejska. "Strategia „Od pola do stołu”." Dokument Komisji Europejskiej opisujący wymogi dotyczące redukcji stosowania środków ochrony roślin oraz odtwarzania uwodnienia torfowisk. [Raport, s. 5].
- Holenderski protest rolników 2024 r. Przykład likwidacji gospodarstw w Holandii wskutek polityki redukcji emisji gazów cieplarnianych. Wprowadzenie restrykcyjnych przepisów skutkowało masowymi protestami. [Raport, s. 24].
- Strategiczny Dialog w rolnictwie. "Wytyczne dotyczące promowania diet niskomięsnych i zmiany nawyków żywieniowych dzieci." Dokument omawia mechanizmy edukacji dzieci w kierunku roślinnych diet. [Raport, s. 15-16].
- Komisja Europejska. "Unijny Fundusz Sprawiedliwej Transformacji." Propozycja dotycząca finansowania przejścia na zrównoważone rolnictwo, w tym powiązanie dostępu do środków z realizacją wytycznych środowiskowych. [Raport, s. 20].
- Porozumienie paryskie. Dokument współzależny z ramami legislacyjnymi UE w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych. Referencje do standardów międzynarodowych i ich implementacji w rolnictwie. [Raport, s. 25].
- Uniwersytet Wageningen. Analiza w zakresie rozwiązań technologicznych dla zrównoważonego chowu zwierząt i wprowadzenia środków finansowych wspierających małe gospodarstwa. [Raport, s. 9].
- Komisja Europejska. "Zmiana kryteriów zamówień publicznych." Premia dla dostawców oferujących produkty roślinne. Krytyka tego podejścia jako faworyzującego określone grupy producentów. [Raport, s. 16].

- Europejski Bank Inwestycyjny. "Finansowanie zielonych technologii w rolnictwie." Rola banków w transformacji sektora rolnego i zapewnienie preferencyjnych warunków kredytowych. [Raport, s. 22].
- Zielony Ład. "Ekoschematy i ich implementacja w ramach Wspólnej Polityki Rolnej." Przykłady barier biurokratycznych i ich wpływu na rolników. [Raport, s. 25].
- Strategia "Bioróżnorodność 2030". Unijna strategia podkreślająca znaczenie ochrony siedlisk naturalnych oraz potencjalne ograniczenia użytkowania gruntów rolnych. [Raport, s. 5].
- Mercosur. "Wpływ umowy Mercosur na europejski sektor rolny." Przykłady importu produktów rolnych niezgodnych z normami UE i ich negatywne skutki dla konkurencyjności europejskich producentów. [Raport, s. 32].
- Reforma Wspólnej Polityki Rolnej. "Zmiany w polityce wsparcia dochodów dla aktywnych rolników oraz priorytety w zakresie klimatu." Propozycje reformowanej WPR w kontekście zidentyfikowanych problemów. [Raport, s. 9].
- Europejska Rada ds. Rolnictwa i Żywności (EBAF). Propozycja nowej platformy współpracy jako mechanizmu zapewnienia spójności polityk unijnych w zakresie rolnictwa i żywności. [Raport, s. 8].

Streszczenie

Raport analizuje wpływ wdrożenia wytycznych i wskazań zawartych w Dialogu Strategicznym dotyczącym przyszłości rolnictwa w Europie, szczególnie w kontekście Polski, Holandii i Niemiec. Dokument, opracowany jako kierunkowskaz dla reform w sektorze rolnym, został przyjęty w trudnym momencie dla europejskich rolników, którzy zmagają się z licznymi wyzwaniami, takimi jak rosnące koszty produkcji, presja regulacyjna i zmieniające się preferencje konsumentów. Choć celem raportu jest transformacja sektora w duchu zrównoważonego rozwoju, jego propozycje budzą kontrowersje. Wskazuje się, że wdrożenie zaproponowanych rozwiązań nie tylko nie poprawi sytuacji rolników, ale w wielu przypadkach ją skomplikuje, zwiększając koszty działalności oraz obciążenia regulacyjne. Raport nie uwzględnia wystarczająco różnorodności warunków gospodarczych w poszczególnych krajach oraz wyzwań wynikających z umowy Mercosur, co dodatkowo pogłębia obawy rolników o przyszłość europejskiego sektora rolnego.

Summary

The report examines the impact of implementing the guidelines and recommendations presented in the Strategic Dialogue on the future of agriculture in Europe, with a particular focus on Poland, the Netherlands, and Germany. Developed as a roadmap for reforms in the agricultural sector, the document comes at a challenging time for European farmers, who face increasing production costs, regulatory pressures, and shifting consumer preferences. While the report aims to foster a sustainable transformation of the sector, its proposals have sparked controversy. It is argued that the proposed solutions not only fail to improve farmers' circumstances but, in many cases, further complicate their situation by increasing operational costs and regulatory burdens. The report insufficiently considers the diverse economic conditions across member states and the challenges posed by the Mercosur agreement, exacerbating farmers' concerns about the future of European agriculture.